

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersinin Okul Öncesine Yansımaları

Turgay ÖNTAŞ^{1*} , Seda ÇARIKÇI²  & Kader ARKAN SEZGİN³ 

Gönderilme Tarihi: **04 Ekim 2021** Kabul Tarihi: **19 Kasım 2021**
DOI: [10.38015/sbyy.1004344](https://doi.org/10.38015/sbyy.1004344)

Öz:

Türkiye’de Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler alanlarına ait kazanımlar ilkökul programlarında yer almaktadır. Hayatı tanıma, anlamlandırma ve yaşam becerileri edinme ile ilgili kazanımlara sahip bu derslerin ilkökul döneminden önce insan yaşamının gelişimi ve temel becerilerin ediniminde özel bir dönem olan erken çocukluk döneminde de verilmesi son derece önemlidir. Bu çalışmada ise okul öncesi dönemde 1, 2 ve 3.sınıf Hayat Bilgisi ve 4.sınıf Sosyal Bilgiler konu alanlarının nasıl ele alındığı ve bu iki dersin Türkiye özelinde araştırmalara nasıl yansıtıldığı ele alınmıştır. Araştırma betimsel bir araştırma olup veri toplama tekniği olarak doküman incelemesine başvurulmuştur. Araştırmaya başlamadan önce araştırma kapsamına girecek Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler konuları kriterler dâhilinde belirlenmiştir. 2010-2021 yılları arasında yayınlanan ve ulaşılabilen araştırmalar incelenmiştir. Bulgular ışığında okul öncesi eğitim programına ait bilişsel gelişim, öz bakım becerileri, sosyal ve duygusal gelişim ve dil gelişim alanları açısından hayat bilgisi öğretim programına ait kazanımlarla daha çok, sosyal bilgiler öğretim programına ait kazanımlarla ise daha az ilişkilendirmeler olduğu; incelenen araştırmaların çoğunun ise sosyal bilgiler alanında çalışıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Keywords: Okul öncesi eğitimi, hayat bilgisi, sosyal bilgiler.

Abstract:

Objectives in the fields of Life Sciences and Social Studies are included in primary school programs in Turkey. It is extremely important that these courses, which have gains related to recognizing life, making sense of life and acquiring life skills, are given in early childhood, which is a special period in the development of human life and acquisition of basic skills, before primary school. In this study, how the subject areas of 1st, 2nd and 3rd grade Life Studies and 4th grade Social Studies are handled in the pre-school period and how these two courses are reflected in the researches in Turkey are discussed. Before starting the research, the subjects of Life Sciences and Social Studies that will be included in the research were determined within the criteria. Studies published and accessible between 2010-2021 were examined. In the light of the findings, it was found that there were more associations with the achievements of the life studies program in terms of

Atf:

Öntaş, T., Çarıkçı, S. & Arkan Sezgin, K. (2021) Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersinin okul öncesine yansımaları. *International Journal of New Approaches in Social Studies*, 5(2), 454-471. <https://doi.org/10.38015/sbyy.1004344>

¹Tekirdağ Namık Kemal University, Turkey. Orcid ID: 0000-0003-2258-0862

²Ministry of Education, Turkey. Orcid ID: 0000-0001-6494-3612

³Ministry of Education, Turkey. Orcid ID: 0000-0003-1283-8591

*Corresponding Author: turgayontas@gmail.com

cognitive development, self-care skills, social and emotional development and language development areas of the preschool program, and less with the achievements of the social studies program; It was concluded that most of the researchers examined were studied in the field of social studies.

Key Words: *Preschool education, life science, social studies.*

GİRİŞ

“Çocuklar, sosyal bilgilerin içerisine doğarlar¹” denilir (Mindes, 2005, s.1). Fakat tarih ve coğrafya konularının okul öncesi dönem çocuklarının ilgi alanlarına girmediğine dair yaygın kanıların bulunduğu zamanlar da olmuştur (Güler & Tuğrul, 2007). Erken çocukluk dönemi çocukların hayata hazırlandığı bir dönemdir. Erken çocukluk eğitimi ve bakımı çocuğun doğum öncesinden ilkökula kadar olan dönemdeki çok yönlü gelişim ve takibini içerir (TEDMEM, 2017). Bu dönemde matematik ve bilimsel kavramları edinmeye başlarlar (Çetin & diğ., 2012). Aynı zamanda vatandaşlık algısının ve becerilerinin resmî olmayan biçimde çocuğa kazandırıldığı bir zaman dilimidir (Aktın, 2014). Yaşantı temelli sosyo-kültürel etkinlikler, müze eğitimi gibi yöntemlerle de tarihsel düşünme becerilerinin kazandırılabilceği bir döneme de tekabül etmektedir (Aktın, 2017; Coşkun-Keskin & Kirtel, 2016).

Günlük yaşamda kullanılabilcek pek çok becerinin temelleri de erken çocukluk döneminde atılmaktadır. Türkiye’de öğretim programları içerisinde temel eğitim düzeyinde birbirinden farklı içeriğe sahip pek çok ders bulunmaktadır. Bununla birlikte belirli dersler arasında dikey boyutta sarmallık ilişkisi bulunan içeriklere sahip derslerin varlığı da bilinmektedir. Sarmallık ilişkisi ile benzer içerikler değişik yoğunlukta ve güçlük düzeyinde öğretim kademelerinde öğrencilerin karşısına çıkmaktadır. Hayat Bilgisi dersi ilkökul 1., 2. ve 3. sınıflarda yer alırken aynı zamanda ilkökul 4 ve ortaokul 5, 6 ve 7. sınıflarda verilen Sosyal Bilgiler dersinin içerik açısından alt yapısını oluşturmaktadır (Aktın, 2014; Öner & Yiğit, 2021). Hayat Bilgisi dersi Sosyal Bilgiler dersine zemin hazırlayıcı bir derstir (Uçuş-Güldalı & Demirbaş, 2017).

Sosyal Bilgiler dersi ilkökuldan ortaokula kadar sosyal bilimler dersinin içerik olarak alt yapısını oluşturmaktadır. Sosyal Bilgiler dersine ilişkin bireylerin ihtiyaçları farklı gelişim dönemlerinde de olabilmektedir. Bu durumun en temel gerekçelerinden birisi bireyin kendisini tanıma ve çevresini anlamlandırma ihtiyacıdır (Öner & Yiğit, 2021). Bireyin kendisini tanıırken sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinin ana kavramları eşliğinde yorumlar geliştirerek içinde yaşadığı toplumu da çok yönlü anlamlandırmasına imkân olmaktadır. Sosyal Bilgiler dersinin ana tanımlarından birinin de sosyal bilimlerin küçük yaş grupları için basitleştirilmesi ya da indirgenmesi olarak tanımlandığı bilinmektedir. Literatürde bu tanımlardan farklı pek çok tanıma ulaşmak da mümkündür. Dünyada Sosyal Bilgiler dersinin tarihinin yüz yıl, Türkiye’de ise 50 yıldan fazla bir birikime sahip olduğu göz önünde tutulunca tanım çeşitliliğinin zengin olduğu da görülecektir (Kaya & Öner, 2017). Bununla birlikte Dünya ve Türkiye örnekleri incelendiğinde Sosyal Bilgilerin erken çocukluk eğitimi ve bakımı açısından oldukça sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmaktadır (Öner & Yiğit, 2021; Rosenberg, 2020; Uçuş-Güldalı & Demirbaş, 2017). Erken çocukluk eğitimi ve sosyal bilgiler ilişkisine dair en çok çalışmanın yapıldığı ülke ABD’dir (Uçuş-Güldalı & Demirbaş, 2017).

Sosyal Bilgiler dersinin konu yelpazesi oldukça geniştir. Doğrudan yaşamı hedef alan bir içeriğe sahip olması dolayısıyla erken çocukluk eğitiminde de gündeme gelen bir alandır. Bununla birlikte Sosyal Bilgiler dersinin yaşamla bağlantısının kurulmasından ziyade ezbere

¹ Children are born into social studies.

dayalı bir anlayışla verilmeye çalışıldığı düşünülmektedir (Kaya & Öner, 2017). Hayatı ilk elden deneyimlerle yaşantı temelli olarak ele alan bu ders içeriği aktarım tekniği ile işlendiğinde dersin günlük yaşamla bağlantısı oldukça kısır hâle gelebilmektedir. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinin içeriği ve öğretimine dair tartışmalar yalnızca bu iki dersle sınırlı değildir. Bu derslerin içeriğinin öğretimine dair fikirler en temel eğitim felsefesi problemlerinden olan “Eğitim yaşamın kendisi midir?” sorusuna verilen yanıtla bağlantılı olarak açığa çıkarılabilir. Eğitim yaşamın kendisi ise yaşantı temelli bir içerik ve öğretim yöntemi ile işlenebilir ve içselleştirilmiş davranışlara dönüşebilir. Burada içselleştirilmiş davranış ifadesi özellikle vurgulanmıştır. Bilişsel ve duyuşsal davranışların günlük hayatla ilişkiselliği çocukların yaşama kültürünü edinmesini de etkileyebilir.

Günümüz küresel dünyasının birlikte yaşama kültürü açısından ortaya çıkan problemleri dikkate alındığında içselleştirilmiş vatandaşlık becerilerinin temelini erken çocukluk döneminde de atıldığı bilinmektedir. Gelişen/filizlenen vatandaşlık (emergent citizenship) kavramı erken çocukluğu da içerisine alarak vatandaşlık becerilerinin ilgili yaş dönemlerinde de kazanılmaya başladığını belirtmektedir (Goodman, 1959). Sosyal Bilgiler dersi içerisinde yer alan sorgulayıcı düşünmeye dair araçlar çocukların hipotez geliştirme, veri toplama ve özetleme becerilerinin gelişimi gibi pek çok alana katkı sağlayabilir (Mindes, 2014). Gelişen/filizlenen (emergent) ya da erken (early) kavramının farklı öğretim alanlarının başına getirilerek oluşturulan tarihsel geçmiş ya da temel atma girişimleri, temel amaçlarından birisi etkili vatandaşlar yetiştirme olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri için de söz konusu olabilir. Erken vatandaşlık kavramı ile ifade edilen, temel vatandaşlık becerilerinin erken çocukluk döneminde de inşasının söz konusu olduğuna dairdir.

Okul öncesi dönem insan yaşamının gelişim açısından oldukça önemli evrelerinden birisidir. Okul öncesi dönemde eğitim konusu da hem genel olarak sosyal bilimlerin hem de özel olarak farklı disiplinlerin spesifik çalışma alanı olmuştur. Ana aktör olarak çocuğun merkezde olduğu bir ekosistemin varlığı ele alındığında, çocuğun gelişimindeki sayısız bileşenle karşı karşıya olduğu görülebilir. İlgili bileşenlerin sistematik hâle getirilmesi de belirsiz ya da bulanık bırakılması da mümkün gözükmemektedir. Nihayetinde eğitim bir bilim alanı olarak planlı etkinlikleri içerir. Eğitim biliminin alt alanlarından olan öğretim alanları da kendi alanlarının en etkili biçimde öğrencilere kazandırılması için bilimsel çalışmalarını sürdürmektedir. Bu çalışmada okul öncesi dönemde 1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler konu alanlarının nasıl ele alındığı ve bu iki dersin Türkiye özelinde araştırmalara nasıl yansıdığı

- ✓ 1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kazanımlarının Okul Öncesi Eğitim Programı'nın kazanım/gösterge/açıklamaları ile bağlantısı nasıldır?
- ✓ Okul öncesinde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler alanlarının çalışma alanına giren konularda Türkiye özelinde yapılan araştırmaların genel bilgileri nelerdir?

YÖNTEM

Okul öncesi dönemde 1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler konu alanlarının nasıl ele alındığı ve bu iki dersin Türkiye özelinde araştırmalara nasıl yansıdığı araştırıldığı bu çalışma, betimsel bir araştırma olup doküman incelemesi tekniği ile yürütülmüştür. Araştırmaya başlamadan önce araştırma kapsamına girecek Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler konu alanları kriterler dâhilinde belirlenmiştir. Erken çocukluk için yaş kriteri 6 olarak ele alınmıştır. Türkiye’de erken çocukluk döneminde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler alanlarına ilişkin yapılan çalışmalardan 2010-2021 yılları arasında hakemli dergilerde yayınlanan ve

ulaşılabilen araştırma makaleleri incelenmiştir. Ana bulgular sistematik olarak incelenmiştir. Tablo 1’de incelenen araştırmaların künyeleri verilmiştir:

Tablo 1: İncelenen Araştırmaların Künyeleri

AR1	Aktın, K. (2014). Okul öncesi dönemde sosyal bilgiler eğitimi: mesleklerin öğretimine yönelik bir durum çalışması. <i>Turkish Studies (Elektronik)</i> , 9(5), 139–155.
AR2	Aktın, K. (2017). Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi ile Çocukların Tarihsel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi. <i>Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 13(2), 465–486. https://doi.org/10.17860/mersinefd.336734
AR3	Ceylan, Ş. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin dünya vatandaşlığı eğitimi ile ilgili görüşleri. <i>Kuramsal Eğitimbilim Dergisi</i> , 7(1), 78-93.
AR4	Çoşkun Keskin, S., Kırtel, A. (2016). Erken çocukluk döneminde sosyo-kültürel eğitim: Osmanlı’da bir gün. <i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 16 (USBES Özel Sayı II), 1469-1490.
AR5	Çetin, T., Yavuz, S., Tokgöz, B., & Güven, G. (2012). Okul öncesi dönemdeki çocuklara (60-72 ay) uzay kavramlarının öğretimi. <i>Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 32(3), 715–731.
AR6	Güzelyurt, T., Kabul, S., Tokay, N., Kösen, N., & Şık, A. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin dünya vatandaşlığı eğitimine ilişkin görüşleri. <i>Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi</i> , 3(1), 335–343.
AR7	Kaya, Y., Günay, R., & Aydın, H. (2016). Okul öncesi eğitimde drama yöntemi ile işlenen değerler eğitimi derslerinin farkındalık düzeyi üzerindeki etkisi. <i>Sakarya University Journal of Education</i> , 6(1), 23–37. https://doi.org/10.19126/suje.76036
AR8	Öner, D., & Yiğit, E. Ö. (2021). Okul öncesinde sosyal bilgiler eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. <i>Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi</i> , 5(1), 191–215. https://doi.org/10.38015/sbyy.913056
AR9	Şimşek-Çetin, Ö. & Akhan, N. E. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal bilimler hakkındaki görüşleri. <i>Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi</i> , 8(37), 816-828.
AR10	Uçuş-Güldalı, Ş. & Demirbaş, İ. (2017). Okul öncesi eğitim programı ile ilkökul hayat bilgisi öğretim programının sarmallığının incelenmesi, <i>Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 13(3), 1084-1105.
AR11	Uçuş Güldalı, Ş. (2017). Sosyal Bilgileri Okul Öncesi Dönem Çocuklarıyla Deneyimlemek: Erken Çocukluk Döneminde Sosyal Bilgiler Eğitiminin Önemi Gözden Geçirme. <i>Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 18(3), 1122–1151.
AR12	Uzun, M., & Köse, A. (2017). Okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşleri. <i>Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 12(23), 305–338.
AR13	Çoşkun-Keskin, S. Daysal-Ersay, D. (2012). Erken Çocukluk Döneminde SosyoKültürel Eğitime Dair Örnek Bir Çalışma: Mimar Sinan. <i>International OnlineJournal of Education Sciences</i> , 4,117-130.
AR14	Keskin, S. C., & Kırtel, A. (2013). Erken Çocukluk Döneminde Türk Kültürüne Ait Sanat Örnekleri Aracılığıyla Sosyo-Kültürel Eğitim. <i>Sakarya University Journal of Education</i> , 2(2), 32–51. https://doi.org/10.19126/suje.09844

Tablo 1’de görüldüğü üzere 2010-2021 yılları arasında hakemli dergilerde yayınlanan ve ulaşılabilen toplam 14 araştırma incelenmiştir. Ulaşılan araştırmalar incelemede kolaylık olması açısından numaralandırılarak AR1, AR2, AR3... şeklinde sıralanmıştır. Araştırmada veriler doküman incelemesi tekniği ile incelenmiştir. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim programı çalışma kapsamında incelenmiştir. Kazanım-gösterge eşleştirmeleri araştırmacılar tarafından yapılmış ve bir öğretmen tarafından da katkı sunulmuştur.

BULGULAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kazanımlarının Okul Öncesi Eğitim Programı’nın kazanım/gösterge/açıklamaları ile bağlantısının incelendiği birinci alt probleme ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Bu alt probleme ilişkin bulgular; 1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kazanımlarının Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarından bilişsel gelişim alanı, öz bakım becerileri alanı, sosyal duygusal gelişim alanı ve dil gelişim alanı ile ilişkilendirilmesi olmak üzere sıralı olarak verilmiştir.

Tablo 2: 1, 2 ve 3. Sınıf Hayat Bilgisi ve 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile İlişkili 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Bilişsel Gelişim Alanı Açısından Kazanım İlişkilendirmesi

Okul Öncesi (2013)	Hayat Bilgisi (2018)	Sosyal Bilgiler (2018)
Kazanım 1. Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	HB.2.5.8. Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerini gözlemler. HB.2.6.3. Yakın çevresindeki doğal unsurların insan yaşamına etkisine örnekler verir.	-
Kazanım 5. Nesne veya varlıkları gözlemler.	HB.1.1.5. Sınıf içerisinde bulunan ders araç ve gereçleri ile şeref köşesini tanır. HB.1.6.1. Yakın çevresinde bulunan hayvanları gözlemler. HB.1.6.2. Yakın çevresinde bulunan bitkileri gözlemler. HB.1.6.6. Güneş, Ay, Dünya ve yıldızları gözlemler. HB.2.6.8. Güneş'i gözlemleyerek yönleri gösterir. HB.3.6.3. Doğadan yararlanarak yönleri bulur.	-
Kazanım 10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.	HB.1.1.4. Sınıfının okul içindeki yerini bulur. HB.1.2.3. Evinin yerini tarif eder. HB.2.1.5. Okulunun yakın çevresini tanıtır. HB.2.5.1. Harita ve küre üzerinde ülkesini, başkentini ve yaşadığı yeri gösterir. HB.3.1.5. Sınıfının ve okulunun krokisini çizer. HB.3.2.3. Evinin bulunduğu yerin krokisini çizer.	SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur. SB.4.3.2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.
Kazanım 13. Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.	HB.3.4.1. Trafik işaretleri ve işaret levhalarını tanıtır.	-
Kazanım 17. Neden-sonuç ilişkisi kurar.	HB.1.1.3. Okula gelişi ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar. HB.1.1.11. Sınıf içi kuralları belirleme sürecine katılır. HB.1.1.12. Okul kurallarına uyar. HB.1.2.5. Evdeki kaynakları verimli bir şekilde kullanır. HB.1.3.7. Kitle iletişim araçlarını kullanırken beden sağlığını korumaya özen gösterir. HB.1.4.1. Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar. HB.1.6.8. Mevsimlere göre doğada meydana gelen değişiklikleri kavrar. HB.2.3.4. Sağlıklı bir yaşam için temizliğin gerekliliğini açıklar. HB.3.1.2. Davranışlarının kendisini ve arkadaşlarını nasıl etkilediğini fark eder. HB.3.1.3. Arkadaşlarının davranışlarının kendisini nasıl etkilediğini fark eder.	-
Kazanım 18. Zamanla ilgili kavramları açıklar.	HB.1.2.6. Gün içerisinde neler yapabileceğini planlar. HB.2.2.8. Gün içerisinde planladığı işleri uygular.	SB.4.1.2. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.

	HB.3.2.1. Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır.	
Kazanım 20. Nesne/sembollerle grafik hazırlar.	-	SB.4.3.4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.
Kazanım 21. Atatürk'ü tanıır ve Türk toplumu için önemini açıklar.	HB.1.5.5. Atatürk'ün hayatını bilir. HB.3.5.8. Atatürk'ün kişilik özelliklerini araştırır.	-

Tablo 2 incelendiğinde Okul Öncesi Eğitim Programı'nda sekiz kazanımın bilişsel gelişim alanına ait olduğu görülmektedir. Bu sekiz kazanımdan yedi kazanımın Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın kazanımlarıyla ilişkilendirilebileceği, üç kazanımın Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın kazanımlarıyla ilişkilendirilebileceği görülmüştür. Okul Öncesi Eğitim Programı'na ait kazanımlardan iki kazanımın ise hem Hayat Bilgisi Öğretim Programı hem de Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın kazanımlarıyla ilişkilendirilebileceği görülmektedir. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kazanımlarının her ikisiyle de ilişkilendirilebilecek bu kazanımların ise *mekânda konumla ilgili yönergeler* ve *zaman* kavramları ile ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: 1, 2 ve 3. Sınıf Hayat Bilgisi ve 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile İlişkili 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Öz Bakım Becerileri Alanı Açısından Kazanım İlişkilendirmesi

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı Açısından Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile İlişkili Kazanım/Göstergeler		
Okul Öncesi (2013)	Hayat Bilgisi (2018)	Sosyal Bilgiler (2018)
Kazanım 1. Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.	HB.1.3.1. Kişisel bakımını düzenli olarak yapar. HB.2.3.1. Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, uyku ve beslenme arasındaki ilişkiyi fark eder. HB.2.3.4. Sağlıklı bir yaşam için temizliğin gerekliliğini açıklar. HB.3.3.1. Kişisel bakımını yaparken kaynakları verimli kullanır.	-
Kazanım 3. Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.	HB.1.1.5. Sınıf içerisinde bulunan ders araç ve gereçleri ile şeref köşesini tanıır. HB.1.1.11. Sınıf içi kuralları belirleme sürecine katılır.	
Kazanım 4. Yeterli ve dengeli beslenir.	HB.1.3.4. Gün içerisinde öğünlere uygun ve dengeli beslenir. HB.1.3.3. Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer. HB.2.3.2. Dengeli beslenmeye uygun öğün listesi hazırlar. HB.2.3.1. Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, uyku ve beslenme arasındaki ilişkiyi fark eder. HB.3.3.4. Sağlığını korumak için yeterli ve dengeli beslenir.	-
Kazanım 6. Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.	-	-

Kazanım 7. Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.	HB.1.4.1. Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar. HB.1.1.3. Okula geliş ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar. HB.1.4.3. Okula geliş ve gidişlerinde trafik kurallarına uyar. HB.1.4.4. Çevresindeki kişilerle iletişim kurarken güvenlik kurallarını uygular. HB.1.4.6. Teknolojik araç ve gereçleri güvenli bir şekilde kullanır. HB.1.4.7. Kendisi için güvenli ve güvensiz alanları ayırt eder. HB.2.4.2. Ulaşım araçlarıyla yolculuk yaparken güvenlik kurallarına uyar. HB.2.4.6. Oyun alanlarındaki araçları güvenli bir şekilde kullanır. HB.3.4.3. Yakın çevresinde meydana gelebilecek kazaları önlemek için alınması gereken tedbirleri açıklar. HB.3.4.5. Güvenliğini tehdit eden bir kişi olduğunda ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini açıklar. HB.3.4.6. Günlük yaşamında güvenliğini tehdit edecek bir durumla karşılaştığında neler yapabileceğine örnekler verir. HB.3.4.7. Oyun alanlarındaki araçları güvenli bir şekilde kullanır.	SB.4.3.6. Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.
Kazanım 8. Sağlığı ile ilgili önlemler alır.	HB.1.3.2. Sağlığını korumak için alması gereken önlemleri fark eder. HB.1.3.7. Kitle iletişim araçlarını kullanırken beden sağlığını korumaya özen gösterir. HB.3.3.3. Sağlığını korumak için mevsimlere özgü yiyeceklerle beslenir. HB.3.3.4. Sağlığını korumak için yeterli ve dengeli beslenir. HB.3.3.5. Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına uyar.	-

Tablo 3 incelendiğinde Okul Öncesi Eğitim Programı'nda altı kazanımın öz bakım becerileri alanına ait olduğu görülmektedir. Bu altı kazanımdan beş kazanımın Hayat Bilgisi Öğretim Programı'ndaki kazanımlarla ilişkilendirilebileceği, bir kazanımın ise Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın kazanımıyla ilişkilendirilebileceği görülmüştür. Hayat Bilgisi Öğretim Programı'ndaki kazanımlarla ilişkilendirilen beş kazanımdan sadece bir tanesinin aynı zamanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki kazanımla ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu kazanımın ise *kendini tehlikelerden ve kazalardan koruma* ile ilgili olduğu görülmüştür.

Tablo 4: 1,2 ve 3. Sınıf Hayat Bilgisi ve 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile İlişkili 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı Açısından Kazanım İlişkilendirmesi

Okul Öncesi (2013)	Hayat Bilgisi (2018)	Sosyal Bilgiler (2018)
Kazanım 1. Kendisine ait özellikleri tanıtır.	HB.2.1.1. Kendini farklı özellikleriyle tanıtır. HB.1.1.1. Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır.	SB.4.1.3. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanıtır.
Kazanım 2. Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.	HB.1.2.1. Aile bireylerini tanıtır.	-

Kazanım 7. Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.	HB.2.2.8. Gün içerisinde planladığı işleri uygular.	-
Kazanım 8. Farklılıklara saygı gösterir.	HB.1.1.2. Kendisiyle akranları arasındaki benzer ve farklı yönleri ayırt eder. HB.2.1.2. Bireysel farklılıklara saygı duyar.	SB.4.1.4. Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar. SB.4.1.5. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.
Kazanım 9. Farklı kültürel özellikleri açıklar.	HB.1.5.1. Yaşadığı yeri bilir. HB.1.5.4. Ülkemizde, farklı kültürlerden insanlarla bir arada yaşadığını fark eder. HB.2.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların yaşam şekillerine ve alışkanlıklarına saygı duyar.	SB.4.1.5. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar. SB.4.7.4. Farklı kültürlerle saygı gösterir.
Kazanım 10. Sorumluluklarını yerine getirir.	HB.2.2.4. Evde, üzerine düşen görev ve sorumluluklarını fark eder. HB.3.2.4. Evde üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirir. HB.3.5.4. Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında ilişki kurar. HB.3.6.5. Doğa ve çevreyi koruma konusunda sorumluluk alır.	SB.4.6.1. Çocuk olarak sahip olduğu haklara örnekler verir. SB.4.5.3. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler. SB.4.6.2. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.
Kazanım 11. Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır.	HB.1.5.5. Atatürk'ün hayatını bilir. HB.2.5.3. Atatürk'ün çocukluğunu araştırır. HB.3.5.8. Atatürk'ün kişilik özelliklerini araştırır.	-
Kazanım 12. Değişik ortamlardaki kurallara uyar.	HB.1.1.3. Okula geliş ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar. HB.1.1.12. Okul kurallarına uyar. HB.1.1.13. Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar. HB.1.2.4. Evde aile bireyleri ile iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar. HB.1.3.6. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. HB.1.4.1. Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar. HB.1.4.3. Okula geliş ve gidişlerinde trafik kurallarına uyar. HB.1.4.4. Çevresindeki kişilerle iletişim kurarken güvenlik kurallarını uygular. HB.2.1.7. Sınıfta ve okulda yapılan etkinliklerde grupla çalışma kurallarına uyar. HB.2.1.9. Okulda iletişim kurarken dinleme kurallarına uyar. HB.2.1.10. Okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar. HB.2.3.3. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. HB.2.4.2. Ulaşım araçlarıyla yolculuk yaparken güvenlik kurallarına uyar. HB.3.3.5. Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına uyar.	-

Kazanım 13. Estetik değerleri korur.	-	-
Kazanım 14. Sanat eserlerinin değerini fark eder.	-	-
Kazanım 16. Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.	-	-
Kazanım 17. Başkalarıyla sorunlarını çözer.	-	-

Tablo 4 incelendiğinde Okul Öncesi Eğitim Programı'nda on iki kazanımın sosyal duygusal gelişim alanına ait olduğu görülmektedir. Bu on iki kazanımdan sekiz kazanımın Hayat Bilgisi Öğretim Programı'ndaki kazanımlarla ilişkilendirilebileceğine işaret edilmiştir. Dört kazanımın ise Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki kazanımlarla ilişkilendirildiği belirtilmiştir. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarıyla ilişkilendirilen bu kazanımların *kendisine ait özellikler, aile, kendini güdüleme, farklılıklara saygı, farklı kültürel özellikler, sorumluluklar, Atatürk ile ilgili konular ve değişik ortamlardaki kurallara uyma* ile ilgili olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5: 1, 2 ve 3. Sınıf Hayat Bilgisi ve 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile İlişkili 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Dil Gelişim Alanı Açısından Kazanım İlişkilendirmesi

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Dil Gelişim Alanı Açısından Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile İlişkili Kazanım/Göstergeler		
Okul Öncesi (2013)	Hayat Bilgisi (2018)	Sosyal Bilgiler (2018)
Kazanım 5. Dili iletişim amacıyla kullanır.	HB.1.1.1. Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır. Kendini tanıtarak öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla tanışır. HB.2.1.8. Okulda iletişim kurarken kendini anlaşılır ve açık bir dille ifade eder. HB.2.1.9. Okulda iletişim kurarken dinleme kurallarına uyar.	-

Tablo 5 incelendiğinde Okul Öncesi Eğitim Programı'nda bir kazanımın dil gelişim alanına ait olduğu görülmektedir. Bu kazanımın ise Hayat Bilgisi Öğretim Programı'ndaki kazanımlarla ilişkilendirilebileceği, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki kazanımlarla ilişkilendirilemeyeceği tespit edilmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul öncesinde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler alanının ortak çalışma alanına giren konularda Türkiye özelinde yapılan araştırmaların genel bilgilerine dair ikinci alt probleme ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 6: Makalelerin Yayınlanış Yılları ve Sayıları

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Toplam
0	0	2	1	2	1	2	4	0	0	1	1	14

Tablo 6 incelendiğinde okul öncesinde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler alanının ortak çalışma alanına giren konularda Türkiye özelinde 2010 ve 2021 yılları arasında yayınlanmış toplam 14

makale olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamda en çok makalenin 2017 yılında yayınlandığı görülmektedir.

Tablo 7: Yazarların Uzmanlık Alanları

Hayat Bilgisi Eğitimi	Sosyal Bilgiler Eğitimi	Okul Öncesi Eğitimi	Çocuk Gelişimi	Eğitimde Program Geliştirme	Eğitim Yönetimi	Ön Lisans Öğrencisi	Lisansüstü Öğrencisi
1	8	4	1	1	1	4	4

Tablo 7 incelendiğinde yazar sayısının araştırmada incelenen makale sayısından fazla olduğu görülmektedir. Bunun sebebi bir yazarın bir konu alanında birden fazla makalesinin olabilmesi ya da bir makalenin birden fazla yazarının olabilmesidir. Tablo 7’de görüldüğü üzere okul öncesinde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler alanının ortak çalışma alanına giren konularda Türkiye özelinde 2010 ve 2021 yılları arasında yayınlanan 14 makalenin yazarlarının uzmanlık alanlarının çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir. Makale yazarlarının uzmanlık alanlarının ise en fazla sosyal bilgiler eğitimi daha sonra ise okul öncesi eğitimi olduğu görülmektedir. Yazarların arasında ön lisans ve lisansüstü öğrencilerinin bulunması da dikkat çekicidir.

Tablo 8: Araştırmaların Amaç Cümleleri

AR1	Bu çalışmada, Türkiye’de okul öncesi eğitim programı kapsamına alınmayan sosyal bilgiler eğitiminin önemine dikkat çekmek ve mesleklerin öğretimi ile sosyal bilgiler kazanımlarının uygulanabilirliğini ortaya koymak amaçlanmıştır.
AR2	Bu çalışmada, planlanan bir müze gezisi ile okul öncesi çocuklarının tarihsel düşünme becerilerini geliştirmek ve çocukların tarihsel düşünme süreçlerini sorgulamak amaçlanmıştır.
AR3	Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin dünya vatandaşlığı kavramı ve okul öncesi dönemde dünya vatandaşlığı eğitimi ile ilgili görüşlerini incelemek amaçlanmıştır.
AR4	Erken çocukluk döneminde sosyo-kültürel eğitim çerçevesinde örnek oluşturacak etkinliklerin tasarlandığı bu çalışmada; Türkiye Cumhuriyeti’nin kültürel kodlarını miras aldığı Osmanlı Devleti merkeze alınmıştır.
AR5	Bu çalışmanın amacı “60-72 aylık çocuklara uzay ile ilgili kavramları daha iyi nasıl öğretebiliriz?” sorusuna cevap aramaktır.
AR6	Çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin dünya vatandaşlığı eğitimine yönelik görüşlerini derinlemesine incelemektir.
AR7	Bu araştırmanın amacı, değerler eğitiminde drama yönteminin öğrencilerin değerlere ilişkin farkındalıklarını arttırmadaki etkisini saptamaktır.
AR8	Araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin sosyal bilgilere ilişkin görüşlerini tespit etmektir.
AR9	Araştırmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlere yönelik görüşlerinin belirlenmesidir.
AR10	Bu çalışmada, 36-72 aylık çocukların eğitimini kapsayan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programı arasındaki sarmallık ilişkisini belirlemek amaçlanmıştır.
AR11	Kapsamlı bir şekilde ulusal ve uluslararası literatür taraması yöntemiyle erken çocuklukta sosyal bilgiler eğitimi; eğitim programı, eğitimsel yaklaşımlar, öğretmenin rolü, çevre ve sınıf ortamı, materyal ve kaynaklar, değerlendirme boyutları okul öncesi eğitiminin temel dinamikleri ve ilkeleri kapsamında ele alınarak değerlendirilmiştir.
AR12	Bu çalışmada okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.
AR13	Bu çalışma, erken çocukluk dönemindeki çocukların, sosyo-kültürel eğitim çerçevesinde kendi kültüründe yer almış önemli Türk büyüklerini öğrenebileceklerine yönelik bir örnek oluşturmayı amaçlamaktadır
AR14	Bu çalışma; erken çocukluk döneminde Türk kültürüne ait sanat örnekleri aracılığıyla sosyo-kültürel eğitimin verilebileceğine yönelik bir örnek oluşturmayı amaçlamaktadır.

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaların amaç cümlelerinde çoğunlukla sosyal bilimler alanının çalışıldığı; sosyal bilimler alanına giren tarih, dünya vatandaşlığı, tarihsel düşünme becerileri,

değerler eğitimi, sanat ve kültür gibi konulara vurgu yapılarak doğrudan sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Doğrudan erken çocuklukta sosyal bilgiler eğitimini araştırmayı amaçlayan çalışma olması da dikkat çekicidir. Az sayıda çalışmada ise hayat bilgisi alanı ile ilişkilendirilen amaç cümleleri belirlendiği ve araştırmalar yapıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 9: Araştırmaların Yöntem Seçimleri ve Veri Toplama Yöntemleri

AR1	Veriler, çocukların cevapladıkları ön ve son yarı yapılandırılmış görüşme soruları, çizdikleri resimler, sınıf içi kamera kayıtları ve öğretmenle yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır.
AR2	Araştırmanın veri toplama araçları müze içi etkinlik kayıtları, diyalogları ve müze gezisi sonrası çocuklarla yapılan görüşme kayıtlarından oluşmuştur.
AR3	Araştırmada Gallavan (2008) tarafından geliştirilen “21. Yüzyılda Dünya Vatandaşlığı Öğretimi Anket Formu (Teaching World Citizenship in the Twenty-First Century Survey)” kullanılmıştır.
AR4	Çalışma; nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseniyle gerçekleştirilmiştir. Uygulama sürecinde kamerayla kayıt altına alınan görüntüler, yazıya aktarılarak yorumsal analiz yapılmıştır.
AR5	Araştırma, ön test – son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılarak, nicel araştırma yöntemine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.
AR6	Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan görüşme formuyla toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir.
AR7	Okul öncesi öğretmeni ile değerler eğitimi dersi işleyip işlemedikleri, işliyorsa nasıl işledikleri ile ilgili görüşme yapılmıştır.
AR8	Araştırmanın verileri 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı anaokullarında görev yapmakta olan 40 okul öncesi öğretmeni ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir
AR9	Nitel araştırma yönteminden, durum çalışması modeli/Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorular yardımıyla toplanmıştır.
AR10	Araştırmada Okul Öncesi Eğitim Programı ile Hayat Bilgisi Öğretim Programı arasındaki sarmallık ilişkisi doküman analizi yöntemi ile karşılaştırmalı olarak incelenerek, kazanımlar arasındaki sarmallık ilişkisi ortaya konmuştur.
AR11	Bu çalışmada derleme yöntemi aracılığı ile literatür taraması kullanılmıştır.
AR12	Araştırma nitel bir çalışma olup durum çalışması deseniyle gerçekleştirilmiştir. ...okul öncesi öğretmeni ile görüşülmüş...
AR13	Nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseniyle gerçekleştirilmiştir. Uygulama sürecinde elde edilen doküman, gözlem kayıtları ve görüşme soruları betimsel analize tabi tutularak analizi yapılmıştır.
AR14	Nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseniyle gerçekleştirilen çalışma...

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaların çoğunun nitel araştırma yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir. Az bir kısmı ise nicel araştırma yöntemlerini kullanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerini kullanan çalışmalarda çoğunlukla eylem araştırması yönteminin kullanıldığı; veri toplama yöntemi olarak ise en çok görüşme sorularının kullanıldığı belirlenmiştir. Nicel araştırma yöntemlerini kullanan çalışmalarda ise deneysel modelden yararlanıldığı ve veri toplama yöntemi olarak ise anket ve ölçek kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 10: Araştırmaların Ana Bulguları

AR1	Araştırmada okul öncesi dönem çocukları anne ve babalarının kendi temel istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için çalıştıklarını düşünebildikleri, para gibi temel ekonomik kavramları ifadelerinde kullanabildikleri, yer ve mekân algısını mesleklerle ilişkilendirebildikleri, geçmiş kavramını kendi bebeklikleri ile başlayan kısa bir zaman dilimi ile sınırladıkları ve güncel konularla ilgilendikleri görülmüştür.
AR2	Araştırma bulgularında çocukların müzede geçmiş zamana ait sosyo-kültürel unsurları tanımlarken ve araç gereçlerin işlevlerini açıklarken kendi ön bilgilerini kullandıkları, kendi yaşam deneyimleri

	içerisinde kültüre ait kanıtlar sundukları ve aile büyüklerini referans olarak yer yer anakronik bir düşünüşle çıkarımda buldukları görülmüştür. Ayrıca çocukların zaman içinde değişim, süreklilik gibi kavramları algıladıkları gözlenmiştir.
AR3	Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin çoğu okul öncesi eğitim programının dünya vatandaşlığını içermesi gerektiğini, çocuklara dünya vatandaşlığını öğretmek istediğini, ancak aldıkları öğretmen eğitim programının ve alan deneyimlerinin çocuklara dünya vatandaşlığını öğretmeye hazırlamadığını belirtmiştir.
AR4	Araştırmanın sonucunda çocukların sosyo-kültürel etkinlikler aracılığıyla; zamanla ilgili kavramları uygun şekilde kullandıkları ve zamanla ilgili kavramlar arasında ilişki kurabildikleri, olumsuz imaj derinliğine sahip oldukları, süregelen ve durağan düş gücünü kullandıkları, varlıkların ve olayların özelliklerini karşılaştırdıkları, geçmiş deneyimleriyle ve günlük hayatlarıyla ilişkilendirmeler yapabildikleri, geçmiş zaman algısına sahip oldukları, "geçmiş" ve "bugün" arasında karşılaştırma yapabildikleri ve değişim ve sürekliliği algıladıkları tespit edilmiştir.
AR5	Çocuk merkezli ve zenginleştirilmiş etkinlikler ile öğretim yapılan deney grubundaki çocukların başarı puanlarının öğretmen merkezli öğretim yapılan kontrol grubu çocukların başarı puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmanın sonucuna göre çocukların aile ortamında ve okul öncesi eğitim kurumlarında bilim kavramlarıyla erken karşılaşmaları bilimsel düşünme becerilerinin ve bilimsel temellerin geliştirilmesinde başarının artacağını göstermektedir.
AR6	Okul öncesi öğretmenlerinin dünya vatandaşlığı eğitiminin içeriğini kısmen bildiği ve program içerisinde hangi etkinliklere nasıl yer vermesi gerektiği konusunda yeterli olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.
AR7	Drama yöntemi ile işlenen değerler eğitimi dersinin öğrencilerin değerlere ilişkin farkındalıklarını arttırmada etkili olduğu saptanmıştır.
AR8	Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin sosyal bilgiler algılarının önemli bir kısmını Tarih Öğretimi, Coğrafya Öğretimi ve Vatandaşlık Bilgisi'nin oluşturduğu; geçmiş öğrenim yaşantılarında sosyal bilgiler dersine karşı görüşlerinin olumlu yönde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tüm katılımcıların (n:40) okul öncesi eğitimde sosyal bilgilerin gerekli olduğunu ve bu doğrultuda okul öncesi eğitimde sosyal bilgilerin yer alması gerektiğini düşündükleri, ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin sosyal bilgiler kapsamında en fazla gerçekleştirdikleri etkinliklerin başında Coğrafya etkinliklerinin geldiği belirlenmiştir.
AR9	Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlere yabancı olmadığını, ilgi duyduklarını ve olumlu görüş taşıdıklarını söylemek mümkündür.
AR10	Araştırma kapsamında Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programları, gelişim alanları/ ünite, kazanımlar ve göstergeler, amaçlar, program temel özellikleri, beceri ve değer açısından karşılaştırılarak, iki program arasındaki sarmallık ilişkisi tespit edilmiştir.
AR11	Öğretmenler sosyal bilgilerin temel hedeflerini gerçekleştirmek adına bir temele ve alt yapıya sahip olması ve tüm güncel düşünce ve anlayışları eğitim programıyla bütünleştirilmesi çocukları küresel dünyanın vatandaşı olmaya hazırlar.
AR12	Araştırma sonucunda; okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine okul öncesi eğitimde başlanılmasının gerekli olduğunu düşündükleri, değerler eğitimi kapsamında en fazla sevgi, saygı, dürüstlük, sorumluluk, vatan sevgisi, yardımlaşma, hoşgörü ve paylaşma değerlerine yer verdikleri, değerler eğitimi içeriklerini daha çok Türkçe ve drama etkinliklerinde işledikleri, değerler eğitimi kapsamında en fazla resmî kurum ve kuruluşlara yönelik geziler düzenledikleri, değerlerin kazandırılmasında en fazla öğrenci ve aile kaynaklı nedenlerden dolayı zorlandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.
AR13	Etkinlikler uygulandıktan bir ay sonra 16 öğrenciden 14'ü Mimar Sinan'ın, yaptığı eserleri hatırlamış ve O'nu takdir etmişlerdir. Ayrıca bu etkinliklerin, çocukların problem çözme becerilerini, estetik duygularını, süregelen hayal güçlerini harekete geçirdikleri görülmüştür.
AR14	Araştırma sonucunda çocukların sosyo-kültürel eğitim bağlamında; akıl ve mantık yürütme ile problem çözme becerilerini kullandıkları; günlük hayatla ilişkilendirmeler yaptıkları, neden sonuç ilişkisi kurdukları, empati kurabildikleri ve geçmiş algısı ile zaman kavramına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaların ana bulgularının çoğunlukla sosyal bilgiler ve hayat bilgisi alanlarının okul öncesi dönemde de işlenmesi gerektiği üzerine olduğu görülmektedir. Araştırmaların ana bulgularında öğrencilerin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler alanlarına ilişkin geçmiş ve bugünle ilişki kurabildikleri, tarih ve geçmiş algısı ile zaman kavramlarını anlayabildikleri, geçmiş zamana ait sosyo kültürel özellikleri tanımlayabildikleri, problem

çözme ile akıl ve mantık yürütme becerilerini kullanabildikleri, günlük hayatla ilişkilendirmeler yapabildikleri, neden-sonuç ilişkisi kurup empati, değişim ve sürekliliği kavrayabildikleri, değerlere ilişkin farkındalıklarının arttığına ilişkin sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Araştırmaların ana bulgularında öğretmenlerin; hayat bilgisi ve sosyal bilgiler alanlarına ilişkin dünya vatandaşlığının programlarda olması gerektiğini düşündükleri ancak öğretmenlerin bu alanda yapılacak etkinliklerde kendilerini yeterli görmedikleri, okul öncesi eğitimde sosyal bilgilerin yer alması gerektiğini düşündükleri, okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal bilimlere ilgi duyduklarına ve olumlu görüş taşıdıklarına ilişkin sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programları'nın, gelişim alanları/ünite, kazanımlar ve göstergeler, amaçlar, program temel özellikleri, beceri ve değer açısından karşılaştırıldığında iki program arasında sarmallık ilişkisinin tespit edilmesi de sosyal bilgiler alanının okul öncesi dönemde kullanılması açısından dikkat çekicidir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi dönemde 1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler konu alanlarının ele alınma biçimini ve bu iki dersin Türkiye özelinde araştırmalara yansımalarını inceleyen bu araştırmada ulaşılan sonuçlar alt problemlere uygun olarak iki başlık altında açıklanmıştır.

1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kazanımlarının Okul Öncesi Eğitim Programı'nın kazanım/gösterge/açıklamaları ile bağlantısı ile ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan;

- *Bilişsel gelişim alanı açısından* Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarla daha çok ilişkilendirildiği, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda bu alanın daha az karşılık bulduğu tespit edilmiştir.
- *Öz bakım becerileri alanı açısından* Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarla daha çok ilişkilendirildiği, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda bu alanın daha az karşılık bulduğu tespit edilmiştir.
- *Sosyal ve duygusal gelişim alanı açısından* yoğunlukla Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarla daha çok ilişkilendirildiği, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda bu alanın daha az karşılık bulduğu tespit edilmiştir.
- *Dil gelişimi alanı açısından* sadece Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarla ilişkilendirildiği, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda bu alanın karşılık bulmadığı tespit edilmiştir.

Okul öncesinde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler alanının ortak çalışma alanına giren konularda Türkiye özelinde yapılan araştırmalara ait genel bulgular incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Türkiye özelinde 2010 ve 2021 yılları arasında 14 makale yayınlandığı ve en çok makalenin 2017 yılında yayınlandığı tespit edilmiştir.
- Makale yazarlarının uzmanlık alanlarının en fazla sosyal bilgiler eğitimi daha sonra okul öncesi eğitimi olduğu; ön lisans ve lisansüstü öğrencilerinin de makale yazarlarından olduğu tespit edilmiştir.

- Çalışmaların amaç cümleleri incelendiğinde çoğunlukla sosyal bilimler alanının çalışıldığı; sosyal bilimler alanına giren tarih, dünya vatandaşlığı, tarihsel düşünme becerileri, değerler eğitimi, sanat ve kültür gibi konulara vurgu yapılarak doğrudan sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışmalar yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmaların çoğunun nitel araştırma yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir.
- Araştırma bulgularının çoğunlukla sosyal bilgiler ve hayat bilgisi alanlarının okul öncesi dönemde de işlenmesi gerektiği üzerine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri hayatın içinden ve doğrudan yaşamdan örneklerle hayatın kendisinin öğretildiği dersler olarak kabul edilebilir. Öğrenciler bu derslerde elde edecekleri kazanımlarla deneme yanılma ve yaparak yaşayarak öğrenme yöntemleriyle öğrendiklerini yaşamlarına taşıyabilmekte ve gerçek yaşam becerileri edinmektedirler. Dolayısıyla erken çocukluk döneminde edinilen yaşam becerileri ile bu derslerde edinilen yaşam becerilerinin hem psikomotor hem de bilişsel ve duyuşsal gereklilikler açısından da birbirinin tamamlayıcısı olduğu kabul edilebilir. Aktın (2014) da okul öncesinde çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olarak sosyal bilgiler eğitimini almaya uygun oldukları bir dönem olduğunu araştırmasına bağlı olarak belirtmektedir.

Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kazanımların çoğunlukla Hayat Bilgisi Öğretim Programı'ndaki kazanımlarla ilişkilendirildiği, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki kazanımlardan ise daha azıyla ilişkilendirildiği görülmüştür. Uçuş-Güldalı ve Demirbaş (2017), MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nı karşılaştırmalı olarak inceledikleri çalışmalarında bu programlarda belirtilen amaç, programın temel özellikleri, bazı ünite/gelişim alanları, beceriler, değerler açısından sarmallık ilişkisine rastlamışlardır. Sarmallık ilişkisi eğitim ve öğretim programları açısından önemlidir. Ayrıca okul öncesinde Sosyal Bilgiler alanına ilişkin daha az etkinlik alanı olması önemli bir eksiklik olarak görülmelidir. Bununla birlikte bilişsel ve duygusal alanda Sosyal Bilgiler alanı ile ilişkili kazanımlara rastlanılmaktadır (Öner & Yiğit, 2021).

Eldeki araştırmadan ulaşılan verilere göre sosyal bilimler alanına giren tarih, dünya vatandaşlığı, tarihsel düşünme becerileri, değerler eğitimi, sanat ve kültür gibi konulara vurgu yapılarak doğrudan sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışmaların yoğunlukta olması dikkat çekicidir. Güzelyurt ve diğ. (2020) okul öncesi öğretmenlerinin dünya vatandaşlığı hakkındaki görüşlerine ilişkin olan araştırmalarında farklılıklara karşı duyarlılık; farklı kültür ve uygarlıkları tanıma, diğer toplumların değerlerine saygı duyma becerilerinin öne çıktığı bulgulara ulaşmışlardır. Ceylan da (2014) okul öncesi öğretmenleri ile yapmış olduğu araştırmasında; öğrencilerine dünya vatandaşlığını öğretme konusunda okul öncesi öğretmenlerinin istekli olduğu bununla birlikte yaş grubu açısından ise hazıroşlukları konusunda %44'nün olumlu düşündüğü bulgusuna ulaşmıştır. Ceylan (2014) yine bu araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin dünya vatandaşı kavramına da “*Dünyadaki tüm insanların eşit hak ve özgürlüklere sahip olması, demokrasi*” ve “*Farklı ırklara, kültürlere saygı duyma, değer verme, kabul etme ve hoşgörü*” anlamlarını yüklediklerini belirlemiştir.

Haklara saygı, demokratik vatandaşlık ve toplumsal yaşam normlarının öğretildiği derslerden olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinin erken çocukluk dönemine yansımaları bahsedilen konular açısından da önemli ve gereklidir. Uçuş-Güldalı (2017) araştırmasında erken çocuklukta demokratik bir yaşam için gerekli farkındalığın oluşması açısından da

uluslararası eğitim kuruluşlarının ilkelerine bağlı olarak Sosyal Bilgiler içeriğinin verilmesinin gerekli olduğuna dair sorgulamalar yapmıştır.

Öner ve Yiğit'in (2021) 40 okul öncesi öğretmeni ile yaptıkları araştırmalarında öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersini daha çok birey ve toplumla ilgili her şey, tarih ve coğrafya öğretimi ile ilişkilendirdikleri; okul öncesinde Sosyal Bilgiler dersini araştırmaya katılan bütün okul öncesi öğretmenlerinin gerekli buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Aynı çalışmada okul öncesi öğretmenleri aynı zamanda etkinliklerinde Sosyal Bilgiler içeriklerine özellikle de coğrafya, tarih ve vatandaşlık etkinliklerine yer verdiklerini belirtmişlerdir. Şimşek-Çetin ve Akhan (2015) okul öncesi öğretmeni adayları ile yaptıkları araştırmalarında sosyal bilim dallarının hangilerinin okul öncesi dönemde ve okul öncesi öğretmenliği programlarında yer alması gerektiğine dair bulgularında tarih, coğrafya, sosyoloji, sanat tarihi, arkeoloji ve hukuk gibi alanlara ulaşmışlardır.

Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi alanlarına ait pek çok kazanım erken çocukluk döneminde de benzer yöntemlerle kolaylıkla verilebilir. Aktın (2017) müze eğitimi aracılığı ile erken çocukluk eğitiminde çocuklara tarihsel empati gibi pek çok becerinin kazandırılabilceğini söylemektedir. Uzun ve Köse (2017) ise okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk eğitiminde değerler eğitime yer verilmesi gerektiğini söyledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca drama yöntemi ile okul öncesinde değerler eğitimi işlendiğinde farkındalık düzeyinin arttığı gözlenmiştir (Kaya & diğ. 2016). Sosyo-kültürel etkinlikler aracılığı ile de zaman ile ilişkili kavramlar konusunda gelişim gösterdikleri ortaya koyulmuştur (Coşkun-Keskin & Kırtel, 2016). Çetin ve diğ. (2012) 60-72 aylık çocukların uzay kavramını çocuk merkezli ve zenginleştirilmiş etkinlikler ile daha iyi öğrendiklerini tespit etmişlerdir. Sosyalleşme becerilerinin kazandırılmasının hedeflendiği bu derste yaşam becerilerinin yaşantı temelli verilmesi gerekmektedir.

Etik Metin

Bu makalede araştırma ve yayın etiği kuralları takip edilmektedir. Makale ile ilgili her türlü ihlalin sorumluluğu yazar/yazarlara aittir.

KAYNAKÇA

- Aktın, K. (2014). Okul öncesi dönemde sosyal bilgiler eğitimi: mesleklerin öğretimine yönelik bir durum çalışması. *Turkish Studies (Elektronik)*, 9(5), 139–155.
- Aktın, K. (2017). Okul öncesi dönemde müze eğitimi ile çocukların tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 465–486. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.336734>
- Ceylan, Ş. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin dünya vatandaşlığı eğitimi ile ilgili görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(1), 78-93.
- Coşkun-Keskin, S., & Kırtel, A. (2013). Erken çocukluk döneminde türk kültürüne ait sanat örnekleri aracılığıyla sosyo-kültürel eğitim. *Sakarya University Journal of Education*, 2(2), 32–51. <https://doi.org/10.19126/suje.09844>
- Coşkun Keskin, S. & Kırtel, A. (2016). Erken çocukluk döneminde sosyo-kültürel eğitim: Osmanlı'da bir gün. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(USBES Özel Sayı II), 1469-1490.
- Çetin, T., Yavuz, S., Tokgöz, B., & Güven, G. (2012). Okul öncesi dönemdeki çocuklara (60-72 ay) uzay kavramlarının öğretimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3), 715–731.
- Goodman, M. E. (1959). Emergent citizenship. *Childhood Education*, 35(6), 248–251. <https://doi.org/10.1080/00094056.1959.10726779>

- Güler, T., & Tuğrul, B. (2007). Okul öncesi çocuklarına yönelik sosyal çalışma alanında tarih ve coğrafya eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(33), 29–35.
- Güzelyurt, T., Kabul, S., Tokay, N., Kösen, N., & Şık, A. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin dünya vatandaşlığı eğitimine ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 335–343.
- Kaya, Y., Günay, R., & Aydın, H. (2016). Okul öncesi eğitimde drama yöntemi ile işlenen değerler eğitimi derslerinin farkındalık düzeyi üzerindeki etkisi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 23–37. <https://doi.org/10.19126/suje.76036>
- Kaya, E., & Öner, G., (2017). 100. Yaşındaki Sosyal Bilgiler Dersini Sosyalleşme ve Toplu Öğretim Ekseninde Yeniden Düşünmek. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 2(1), 1-22.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). (2013 Okul öncesi eğitimi programı. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=652>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). 2018 Hayat bilgisi öğretim programı (1, 2 ve 3. Sınıflar). <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=326>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). 2018 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>
- Mindes, G. (2005). Social studies in today's early childhood curriculum. *Young Children*, 60(5), 1-8.
- Mindes, G. (2014). *Social studies for young children: preschool and primary curriculum anchor* (2nd Ed.). Rowman ve Littlefield Education.
- Öner, D., & Yiğit, E. Ö. (2021). Okul öncesinde sosyal bilgiler eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 191–215. <https://doi.org/10.38015/sbyy.913056>
- Rosenberg, A. R. (2020). Social studies in early childhood education and care: A scoping review focusing on diversity. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 21(4), 312–324. <https://doi.org/10.1177/1463949120953911>
- Şimşek-Çetin, Ö. & Akhan, N. E. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal bilimler hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 816-828.
- TEDMEM (2017). *Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve bakımı: mevcut durum ve öneriler*. <https://tedmem.org/download/turkiyede-erken-cocukluk-egitimi-bakimi-mevcut-durum-oneriler?wpdmdl=2430>.
- Uçuş-Güldalı, Ş. & Demirbaş, İ. (2017). Okul öncesi eğitim programı ile ilkökul hayat bilgisi öğretim programının sarmallığının incelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1084-1105.
- Uçuş Güldalı, Ş. (2017). Sosyal bilgileri okul öncesi dönem çocuklarıyla deneyimlemek: erken çocukluk döneminde sosyal bilgiler eğitiminin önemini gözden geçirme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1122–1151.
- Uzun, M., & Köse, A. (2017). Okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 305–338.

EXTENDED ABSTRACT

Reflections On Life Sciences And Social Studies At Preschool Level

Introduction

In Turkey, achievements in the fields of Life Sciences and Social Studies are included in primary school programs. It is extremely important that these lessons, which provide benefits in understanding and making sense of life and acquiring life skills, are given in the early childhood period before primary school, as this is a special time in human development. The foundations of many skills that will later be used in daily life are laid in early childhood. In Turkey, there are many courses with different contents at the basic level of the curriculum. In addition, it is known that there are courses with contents that have a spiral relationship to each other: similar content is encountered by students and repeated at different levels of intensity and difficulty over time. The subject of education in the preschool period has been a specific study area of both social sciences in general and different disciplines in particular. The child can be considered to be the main agent at the center of their own ecosystem, and there are numerous aspects to their development. It does not seem possible either to systematize the relevant components of this development or to leave them ambiguous. Ultimately, education as a field of science includes planned activities. The scientific study of teaching, one of the sub-fields of educational science, aims to understand the most effective way to teach various subjects. This study thus discusses how the subject areas of 1st, 2nd and 3rd grade Life Sciences and 4th grade Social Studies are handled in the preschool period in Turkey and how these two courses feature in academic research in Turkey.

Method

The research took the form of a descriptive study and document analysis was used as a data collection technique. Before starting the research, the topics in Life Sciences and Social Studies that would be included in the research were determined following the specified criteria.

Results

Studies published and accessible between 2010-2021 were examined. In the light of the findings, it was found that the Life Sciences program was more associated with achievements of in terms of cognitive development, self-care skills, social and emotional development and language development areas, while these achievements were less associated with the Social Studies program. It was concluded that most of the research examined had studied the field of Social Studies. Studies carried out in Turkey on topics that fell under the joint fields of Preschool Life Sciences and Social Studies were also examined, and it was found that between 2010 and 2021, 14 articles were published; that most articles were published in 2017; that the authors' main specialties were Social Studies education followed by Preschool education; and that associate and graduate students were also among the authors of the articles. When the aims of the studies were examined, the field of Social Sciences was most studied, and studies were conducted in Social Studies education focusing on topics such as history, world citizenship, historical thinking skills, values education, and art and culture. It was concluded that most of the studies used qualitative research methods and that the research findings mostly indicated the need for Social Studies and Life Sciences to be taught in the preschool period.

Discussion

Life Sciences and Social Studies lessons can be thought of as lessons which teach directly about life itself, often through the use of examples. With the gains they acquire in these lessons, students are able to carry what they have learned into their lives and acquire real life skills through trial-and-error and learning-by-doing. Therefore, it can be accepted that the life skills acquired in early childhood and the life skills acquired in these lessons are complementary to each other in terms of both psychomotor and cognitive and affective requirements. Aktin (2014) also states that preschool is a period in which children are at a suitable age to receive Social Studies education cognitively, emotionally and in terms of their psychomotor development.

It is noteworthy that studies on Social Studies education have concentrated on subjects such as history, world citizenship, historical thinking skills, values education, art and culture, which are included in the general field of the Social Sciences. Guzelyurt et al. (2020) studied sensitivity to diversity in research about preschool teachers' views of global citizenship and recognizing different cultures and civilizations. They found that the teachers' ability to respect the values of other societies was most important.

Many acquisitions in the fields of Social Studies and Life Sciences can be easily given in early childhood by using similar methods. Aktin (2017) states that children can gain skills such as historical empathy through museum education in early childhood. Uzun and Kose (2017), on the other hand, concluded that preschool teachers said that values education should be included in early childhood education.



"International Journal of New Approaches in Social Studies - IJONASS" is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).